

Co-funded by
the European Union

ВІДКРИТИЙ ОНЛАЙН КУРС

ФІНАНСОВА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПУБЛІЧНА ДОВІРА

2026

SNAU

University that
studies life

10.06.2026 15.50 EEST

*Альвіна
ОРЕХОВА*

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Заняття 6

Європейські стандарти аудиту та надання впевненості

Питання для розгляду

1. Європейські підходи до регулювання аудиторської діяльності
2. Міжнародні стандарти аудиту та надання впевненості
3. Види завдань з надання впевненості та їх особливості
4. Публічний нагляд і контроль якості аудиторської діяльності в ЄС
5. Забезпечення незалежності та професійної етики аудитора в ЄС
6. Значення стандартів аудиту та надання впевненості для зміцнення суспільної довіри

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Європейські підходи до регулювання аудиторської діяльності

Три стовпи регулювання ЄС

Директива 2006/43/ЄС

Встановлює загальні рамкові правила обов'язкового аудиту річної та консолідованої звітності у країнах Європейського Союзу.

Регламент 537/2014

Впроваджує спеціальні жорсткі вимоги до обов'язкового аудиту суспільно значущих суб'єктів господарювання (CCI).

Директива CSRD 2022

Револьюційний крок: обов'язковий аудит та надання впевненості щодо звітності сталого розвитку (ESG) з 2024–2026 рр.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Європейські підходи до регулювання аудиторської діяльності

Директива проти Регламенту ЄС

Директива 2014/56/ЄС

Є обов'язковою для імплементації (транспозиції) у національне законодавство кожної країни ЄС із урахуванням місцевої специфіки.

- Визначає професійні кваліфікації.
- Формулює принципи етики.
- Встановлює стандарти контролю якості.

Регламент (ЄС) № 537/2014

Має пряму дію на всій території Євросоюзу та не потребує перенесення в національні закони держав-членів.

- Діє лише для підприємств суспільного інтересу.
- Містить "чорний список" неаудиторських
послуг. Вводять жорсткі ліміти на гонорари від одного клієнта.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Європейські підходи до регулювання аудиторської діяльності

Особливі вимоги до аудиту ССІ

Параметр контролю	Вимога Регламенту ЄС 537/2014	Практика в Україні
Обов'язкова ротація	Максимум 10 років (може бути продовжено до 20 при тендері).	Імплементовано аналогічно — заміна фірми кожні 10 років.
Неаудиторські послуги	Заборонено надавати послуги з оцінки, податкового консультування, ІТ.	Заборонено відповідно до ст. 24 Закону про АФЗ та АД
Обмеження гонорарів	Дозволені послуги не можуть перевищувати 70% середнього аудиторського збору.	Суворо контролюється через Комітет з аудиту.
Нагляд за фірмами	Обов'язкові щорічні інспекції фірм, які проводять аудит ССІ.	Здійснюється Інспекцією із забезпечення якості (ОСНАД).

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Європейські підходи до регулювання аудиторської діяльності

Комітет нагляду за аудитом ЄС

СЕАОВ та його ключова роль

Committee of European Auditing Oversight Bodies (CEAOB) —
провідний міжурядовий інструмент для координації суспільного
нагляду в країнах Євросоюзу.

Основні напрями діяльності:

Гармонізація стандартів та методів інспектування аудиторських
фірм.

Сприяння професійній співпраці національних регуляторів.

Аналіз динаміки концентрації європейського ринку обов'язкового
аудиту.

COMMITTEE OF
EUROPEAN
AUDITING
OVERSIGHT
BODIES

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Міжнародні стандарти аудиту та надання впевненості

Масштаб та архітектура стандартів

36

Діючих стандартів аудиту (МСА)

Модель аудиторського ризику

Міжнародна практика вимагає суворого управління ризиками. Стандарти ґрунтуються на фундаментальному рівнянні ризику аудиту:

$$AR = IR \times CR \times DR$$

де:

AR — загальний аудиторський ризик (Audit Risk);

IR — властивий ризик (Inherent Risk);

CR — ризик системи контролю (Control Risk);

DR — ризик невиявлення процедурами аудитора (Detection Risk).

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Міжнародні стандарти аудиту та надання впевненості

Структура документів IAASB

- ✓ **Стандарти управління якістю (ISQM 1, 2 та MCA 220)**
Встановлюють обов'язкові правила контролю та моніторингу за виконанням завдань на рівні всієї фірми та окремої перевірки.
- 🔍 **Міжнародні стандарти аудиту (MCA / ISA)**
Класична основа для перевірки історичної фінансової інформації (серії 200–800).
- ➔ **Стандарти огляду, супутніх послуг та інших завдань (ISRE, ISRS, ISAE)**
Визначають правила надання обмеженої впевненості та виконання узгоджених процедур.
- 🌱 **Новий стандарт сталого розвитку ISSA 5000**
Спеціалізований єдиний стандарт для перевірки та підтвердження нефінансових звітів ESG.

Co-funded by
the European Union

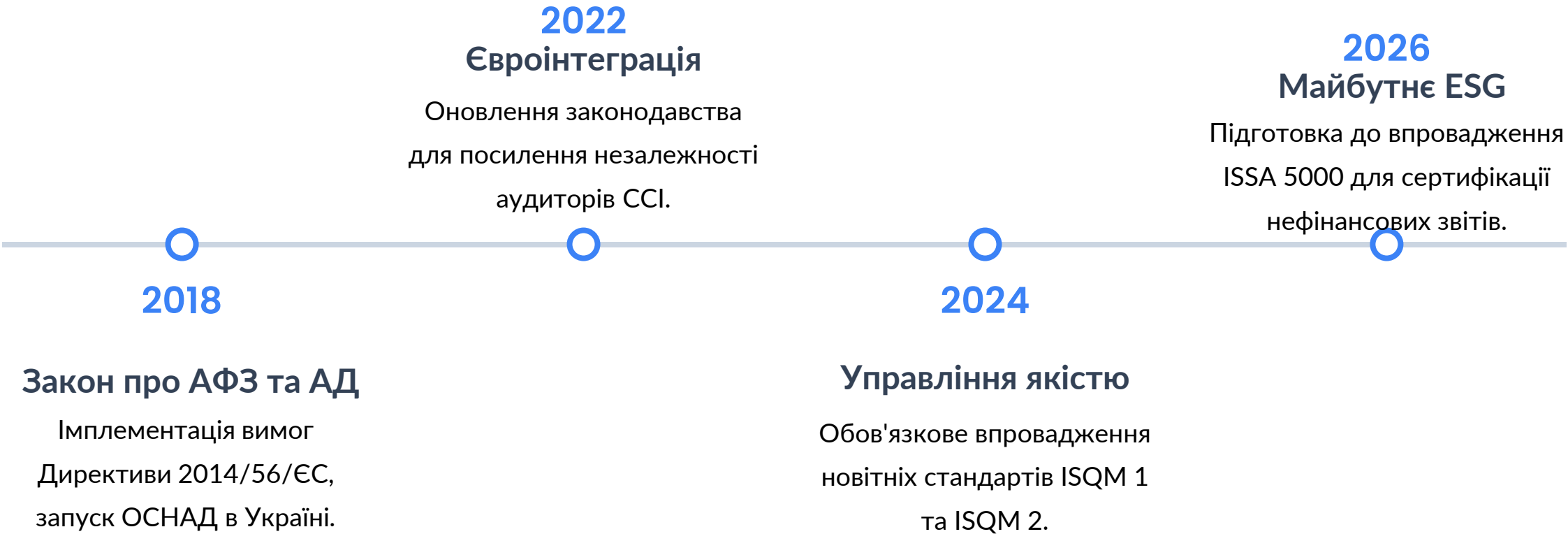

Sumy National
Agrarian University

2. Міжнародні стандарти аудиту та надання впевненості

Хронологія стандартів в Україні

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Види завдань з надання впевненості та їх особливості

Розумна та обмежена впевненість

Характеристика завдання	Розумна впевненість (Reasonable)	Обмежена впевненість (Limited)
Мета роботи	Зниження ризику завдання до прийнятно низького рівня для формування позитивного висновку.	Зниження ризику до помірного рівня для формування висновку у негативній формі.
Обсяг процедур	Глибокі та детальні процедури: запити, підтвердження, інспектування, перерахунок.	Обмежені процедури: переважно аналітичні огляди та опитування керівництва.
Форма висновку	Позитивна: <i>«На нашу думку, фінансова звітність відображає достовірно в усіх суттєвих аспектах...»</i>	Негативна: <i>«На підставі проведеної роботи нашої уваги не привернув жоден факт, який дав би підстави...»</i>
Базовий приклад	Обов'язковий річний аудит фінансової звітності.	Огляд проміжної (квартальної) звітності.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Види завдань з надання впевненості та їх особливості

Класифікація завдань за IAASB

Аудит та Огляд

Робота з історичною фінансовою звітністю. Надає високий (аудит) або помірний (огляд) рівень впевненості зовнішнім бенефіціарам.

Інші завдання (ISAE)

Надання впевненості щодо нефінансових показників: звітів сталого розвитку (ESG), прогнозів, оцінки ІТ-систем та внутрішнього контролю.

Супутні послуги (ISRS)

Виконання узгоджених процедур або компіляція фінансової інформації. Рівень впевненості **не надається**, клієнт сам оцінює фактичні результати.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Види завдань з надання впевненості та їх особливості

Граничні межі впевненості

95%

ОРІЄНТИР НАДІЙНОСТІ В АУДИТІ

Чому не 100%?

Аудитор ніколи не надає **абсолютної** впевненості через непереборні обмеження процесу перевірки:

Застосування вибірових методів контролю документів.

Суб'єктивність багатьох бухгалтерських оцінок та прогнозів.

Ризик прихованої змови або шахрайства з боку менеджменту клієнта.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Публічний нагляд і контроль якості аудиторської діяльності в ЄС

Модель публічного нагляду в ЄС

Незалежний нагляд як стандарт

Відповідно до європейських директив, нагляд за аудиторами здійснюють органи, повністю незалежні від представників професії.

Ключові завдання системи:

Реєстрація аудиторів та контроль безперервного навчання.

Атестація та затвердження стандартів етики.

Проведення регулярних інспекцій із якості.

В Україні цю функцію виконує Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (ОСНАД).

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Публічний нагляд і контроль якості аудиторської діяльності в ЄС

Контроль якості: ISQM 1 та 2

Стандарт ISQM 1

Регулює систему управління якістю **на рівні всієї аудиторської фірми**. Вимагає проактивного ризик-орієнтованого підходу.

Встановлення цілей та оцінка ризиків якості.

Лідерство та корпоративна культура фірми.

Моніторинг та процес виправлення недоліків.

Стандарт ISQM 2

Регулює призначення та виконання **оцінки якості окремого проекту (EQCR)** до підписання аудиторського висновку.

Обов'язковість перевірки для всіх аудитів СЗП.

Критерії кваліфікації та незалежності рецензента.

Документування та вирішення розбіжностей у думках.

Co-funded by
the European Union

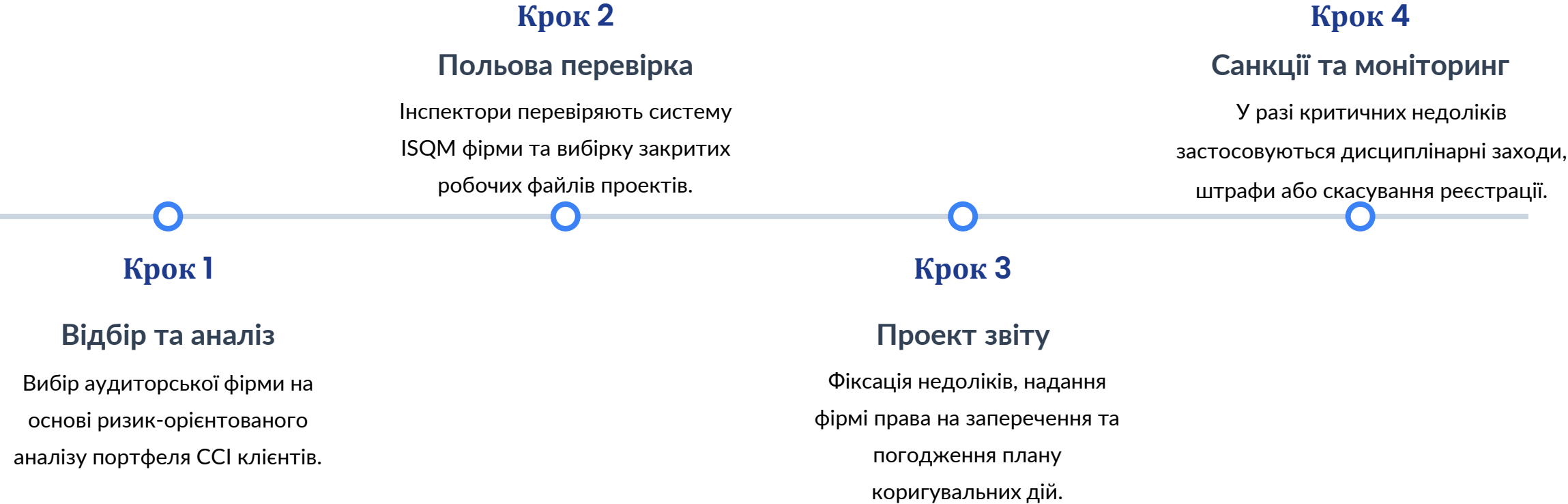

Sumy National
Agrarian University

4. Публічний нагляд і контроль якості аудиторської діяльності в ЄС

Процес перевірки якості в ЄС

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Забезпечення незалежності та професійної етики аудитора в ЄС

Фундаментальні принципи етики

Чесність та Об'єктивність

Аудитор має бути відвертим і чесним у професійних відносинах, а також уникати упередженості та конфліктів інтересів.

Компетентність і Ретельність

Обов'язок постійно підтримувати професійні знання на рівні, що гарантує отримання клієнтом кваліфікованих послуг.

Конфіденційність та Поведінка

Заборона розкривати чи використовувати інформацію клієнта та обов'язок діяти відповідно до суспільних інтересів.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Забезпечення незалежності та професійної етики аудитора в ЄС

П'ять ключових загроз етики

Загроза власного інтересу (Self-interest)

Виникає за наявності фінансової або іншої вигоди від клієнта (наприклад, акції компанії-замовника чи високі гонорари за неаудиторські послуги).

Загроза власної оцінки (Self-review)

Проявляється, коли аудитор повинен оцінювати результати попереднього судження чи послуги, наданої ним же (наприклад, аудит системи обліку, яку він сам і розробляв).

Загроза захисту інтересів (Advocacy)

Виникає, коли аудитор стає палкішим захисником позиції чи акцій клієнта перед третіми сторонами, що ставить під сумнів його професійну об'єктивність.

Загроза близьких стосунків (Familiarity)

Є наслідком тривалих або родинних зв'язків із представниками клієнта, через що аудитор стає надмірно прихильним та заплущує очі на недоліки.

Загроза тиску (Intimidation)

Формується через реальний чи уявний тиск на аудитора (наприклад, загроза розірвання контракту, звільнення або заміна ключового партнера проекту).

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Забезпечення незалежності та професійної етики аудитора в ЄС

Ротація та обмеження

Для запобігання загрозам близьких стосунків та власного інтересу Регламент ЄС № 537/2014 встановлює жорсткі межі:

Максимальний термін

Обов'язкова заміна аудиторської фірми для ССІ кожні 10 років.

Період охолодження

Щонайменше 3-річна перерва перед повторним призначенням.

Поріг гонорарів

Сума дозволених неаудиторських послуг обмежена 70% середнього аудиторського збору.

"Чорний список" послуг

Повне та абсолютне табу на суміщення обов'язкового аудиту СЗП із наданням послуг, що створюють загрозу власного огляду:

Розробка, оптимізація та планування податкових схем.

Розробка або впровадження внутрішніх систем ІТ-контролю фінансів.

Послуги з оцінки активів та підготовки звітності.

Консалтинг щодо корпоративної стратегії чи найму менеджменту.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Забезпечення незалежності та професійної етики аудитора в ЄС

Етика сталого розвитку (IESSA)

Нова ера боротьби з грінвошингом

Зі вступом у дію стандартів IEISSA (International Ethics Standards for Sustainability Assurance) етичні рамки були розширені на нефінансову сферу.

Ключові пріоритети етики ESG-аудиту:

Запобігання упередженості та маніпуляціям (грінвошинг).

Жорсткі етичні вимоги до сторонніх технічних експертів, залучених до екологічних вимірювань.

Єдині принципи незалежності незалежно від професії верифікатора.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Значення стандартів аудиту та надання впевненості для зміцнення суспільної довіри

Довіра інвесторів у цифрах

90%

ПРИСКОРЕННЯ ЗАЛУЧЕННЯ КАПІТАЛУ

Економічна функція аудиту

Аудит — це фундаментальний інструмент зниження інформаційної асиметрії між бізнесом та суспільством:

Зниження вартості залучення коштів - банки та інвестори пропонують вигідніші умови підприємствам із бездоганим аудиторським висновком.

Запобігання паніці на ринку - якісна звітність стабілізує біржові котирування.

Захист міноритарних акціонерів - надання впевненості тим, хто не має прямого доступу до управління.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Значення стандартів аудиту та надання впевненості для зміцнення суспільної довіри

Сприйняття аудиту суспільством

- Підтвердження фінансової надійності та прозорості (40%)
- Запобігання та виявлення суттєвого шахрайства (35%)
- Екологічна відповідальність та ESG-транспарентність (15%)
- Оцінка стратегічних ризиків і безперервності діяльності (10%)

Результати соціологічних опитувань європейських інституційних інвесторів щодо цінності аудиторських висновків.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Значення стандартів аудиту та надання впевненості для зміцнення суспільної довіри

Еволюція вимог до аудиту

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Значення стандартів аудиту та надання впевненості для зміцнення суспільної довіри

Традиційний та ESG-аудит

Параметр порівняння	Традиційний фінансовий аудит	Новітній ESG-аудит (сталий розвиток)
Предмет перевірки	Історичні фінансові показники діяльності (активи, зобов'язання, прибутки)	Викиди CO ₂ , соціальна політика, права людини, гендерна рівність, корпоративна етика.
Ключові стандарти	Міжнародні стандарти аудиту (серія MCA / ISA)	Стандарт ISSA 5000 та етичний кодекс IESSA.
Форма впевненості	Переважно розумна впевненість (позитивний висновок)	Етапний перехід від обмеженої до розумної впевненості.
Суспільна довіра	Гарантує відсутність суттєвих помилок чи шахрайства у звітності	Створює бар'єр для спекуляцій екологічним статусом (грінвошинг).

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!!!

ВЕБ СТОРІНКА проекту	https://projects.snau.edu.ua/eustrust/
Команда проекту	https://projects.snau.edu.ua/eustrust/proiekt-ta-komanda/komanda-proiektu/